

Het heiligenboek

Johannes XXIII (1) Tom Zwaenepoel

Paus Franciscus verklaarde op zondag 27 april 2014 zijn voorgangers Johannes XXIII en Johannes-Paulus II heilig. Voor een menigte van honderdduizenden op het Sint-Pietersplein in het Vaticaan las de Argentijnse kerkvorst de heiligverklaring voor. Beide pausen zijn tot op vandaag populair binnen en buiten Italië. Johannes XXIII ging de kerkgeschiedenis in als de conciliepaus.

Angelo Giuseppe Roncalli werd in 1881 in Sotto il Monte bij Bergamo geboren en stierf op 3 juni 1963 in Rome. Hij leidde de Kerk van 1958 tot 1963. Na zijn pausverkiezing wilde Roncalli zich Johannes XXIII noemen, maar er ontstond discussie of het niet XXIV moest zijn. Toen hij erop gewezen werd dat het Sint-Pietersplein vol mensen stond en de wereld wachtte, zou hij hebben gezegd: „Ik ben nu de paus. Ik beslis dat ik Johannes XXIII ben.” In de late middeleeuwen was er al een Johannes XXIII (1410-1415), die het van zeerover tot tegenpaus had geschopt en tijdens het Concilie van Konstanz (1414-1418) werd afgezet.

Johannes XXIII zei midden in de Koude Oorlog de anticommunistische politiek van zijn voorgangers vaarwel. Hij schreef zijn encycliek *Pacem in Terris* in 1963, kort na de Cubacrisis in

1962. De ontspanning tussen de Verenigde Staten en Rusland die volgde op die crisis werd onder meer aan zijn diplomatieke inspanningen toegeschreven. *Pacem in Terris* was de eerste echte poging van de Heilige Stoel om een einde te maken aan de Koude Oorlog. Voor Johannes XXIII zijn vrije meningsuiting en het recht om de waarheid te onderzoeken de basisvoorwaarden voor een vreedzame samenleving. Vrede is een „bouwwerk” dat rust op de pijlers „waarheid, gerechtigheid, liefde en vrijheid”. Voor het eerst in de kerkgeschiedenis kregen mensenrechten en godsdienstvrijheid een belangrijke plaats in een pauselijk document toebedeeld en richtte een kerkleider zich tot „alle mensen van goede wil”, dus ook tot andere christenen, tot moslims en tot communisten. Met zijn tekst toonde de ‘vredespaus’ ook aan dat de Kerk wil meewerken aan de vrede. Volgens hem moeten pausen zich actief mengen in de internationale politiek om de wereldvrede te verzekeren en te bewaren. Zijn opvolgers zouden zich daaraan houden.

Johannes XXIII was een ‘ongebruikelijke’ paus. Nieuw was zijn stijl van spreken en handelen, nieuw ook zijn sympathieke wezen waarmee hij zowel de een-

voudige mens als de machtige leiders van de wereld ontmoette. Hij noemde zich graag „een boer” en een „goede herder” en hij nam zichzelf niet zo ernstig. Ooit zou hij hebben gezegd: „Menselijke kwaliteiten zoals vorming, diplomatieke handigheid en organisatorische bekwaamheid kunnen een pontificaat mooier maken en invullen, maar de herder van de hele kudde zijn, kunnen ze niet vervangen.” Daarom was hij opmerkelijk open en zocht hij rechtstreeks contact met de mensen. Terwijl zijn voorganger ‘over’ mensen regeerde, bevond hij zich in het midden van de menigte. Door zijn hartelijkheid, optimisme, menselijke goedheid, vitale spontaniteit, bescheidenheid, slagvaardigheid en humor veroverde hij harten en werd hij de *papa buono* (goede paus) genoemd. Hij wilde de eenvoud van het evangelie ook in zijn pontificaat doorvoeren en probeerde complexe zaken te vereenvoudigen, wat hem ook het verwijt van naïviteit opleverde. Zijn motto was: „Alles zien, veel overzien en weinig corrigeren.”

Legendarisch waren de kleine wandelingen van Johannes XXI-II door ‘zijn’ paleis om gewone mensen te ontmoeten. Op een dag was hij via de keukenlift heimelijk weggeslopen en in

de schrijnwerkerij beland. Na een lange en intensieve zoektocht werd hij gevonden. Hij zat met een glas wijn bij de verraste schrijnwerkers tussen de machines en het hout.

Legendarisch zijn ook zijn ongebruikelijke, spitsvondige en soms gedurfde uitspraken. „Eenmaal neerknielen volstaat. Denkt u misschien dat ik u bij de eerste keer niet geloof?” „Er zijn drie methodes waarmee men zich kan ruïneren: vrouwen, spelen en landbouw. Mijn vader koos de saaiste van de drie.” „Mij wordt gezegd dat ik bescheiden ben omdat ik de *sedia gestatoria* (pauselijke draagstoel, *n.d.r.*) niet wil gebruiken, maar ik ben niet bescheiden. Ik ben dik en ik ben bang om erdoor te vallen.”

Tom Zwaenepoel, *Het Heiligenboek. Levenswijsheid van honderd en enige heiligen*, Lannoo, Tielt, 2008, ISBN 978 90 209 8041 7. Dit boek is helaas uitverkocht.

Omroep

25 maart, 19.05 uur, Canvas. *Turkey. Life on the Edge*, eerste aflevering van de vijfdelige natuurdocumentaireserie *Wildest Middle East*, die een verrassende kant van het Midden-Oosten toont.

25 maart, 22.40 uur, Canvas. *La source des femmes*. Belgisch-Marokkaans drama uit 2011. In een Noord-Afrikaans stadje zijn de mannen de baas en moeten de vrouwen werken en voor de kinderen zorgen. Wanneer een zwangere vrouw een miskraam heeft door het harde werk, is de maat vol. De vrouwen verenigen zich en beslissen dat de mannen geen seks meer krijgen tot ze een waterleiding hebben aangelegd.

26 maart, 22.20 uur, Canvas. *Bugs*, Deense documentaire uit 2016. De jongste jaren is er almaar vaker sprake van insecten als bron van voeding, zeker sinds de Verenigde Naties ze vooropstellen als middel in de strijd tegen wereldwijde hongersnood. Drie jaar lang zochten onderzoekers en koks van het Nordic Food Lab in Kopenhagen uit wat mensen overal ter wereld aan insecten op het menu hebben staan en wat de impact zou zijn wanneer insecten als voedingsbron de norm zou worden. Maar ook, zal massaproductie er niet toe leiden dat de kweek van insecten niet langer ecologisch verantwoord is?

De vrome kudde

Bezorgde steward Ingezonden door Bruno De Loor

Op een cruiseschip hangt een passagier over de reling. Een bezorgde steward komt naderbij.

- Kan ik u helpen, mijnheer?
- O, ik voel me zo ellendig! Wat moet ik doen?
- Dat zult u snel ontdekken, mijnheer.

Bezorgde steward Ingezonden door Aster Van Ranst

Het is de eerste cruise voor Rosa en Hubert. Na amper enkele uren op zee voelt Hubert zich al misselijk en algauw hangt hij over de reling. Een bezorgde steward komt naderbij.

- Zal ik uw middageten misschien opdienen in uw kajuit?
- O, neen, bespaar u de moeite. U gooit het beter zelf meteen overboord.

In onze Kerk mag best wat meer gelachen worden. Dat blijkt ook de uitdrukkelijke wens van heel wat lezers. Die proberen we in deze rubriek op hun wensen te bedienen. Wekelijks één of meerdere mopjes, leuke anekdotes, bedenkingen, woordspelingen... Kent u er nog een leuke? **KERK & leven · Vrome Kudde**, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, fax 03 210 08 49, e-mail devromekudde@kerknet.be.

vragen- spel	Arabi- sche titel	7	onneem- baar slot	knaagdier	land- scheiding	Ano- nieme Al- coholisten
				fornuis- merk	2	
rangcijfer	8	bejaard	meer dan normaal			
				barens- pijn	muzikale hulde	beheerder
Portu- gese archipel	islamiti- sche God	allerlei	machts- uitoefe- ning	4		
beroep						
luister	ijsmerk		snavel		5	marter- achtig roofdier
		6		program- meertaal		
boksfilm			vierdeurs- auto			3
bijna	1			Oost- Euro- peaan		

Ontdek meer en andere puzzels in onze puzzelboeken en -tijdschriften.

DE PUZZELAAR

© De Puzzelaar

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

Oplossing van deze puzzel:
handboek